

**УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ЛУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
«ДОСЛІДНИЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА
У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ. КУРСОВА РОБОТА»**

Методичні рекомендації до проходження педагогічної практики «Дослідницько-педагогічна практика у початковій школі. Курсова робота» / уклад. М. А. Козігора, Т. Ю. Бортнюк, О. Л. Фаст [Електронне видання]. Луцьк: КЗВО «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради, 2026. 33 с.

У навчально-методичному посібнику висвітлено теоретико-організаційні та практичні засади проходження педагогічної практики «Дослідницько-педагогічна практика у початковій школі. Курсова робота». Розкрито мету, завдання, особливості та зміст практики, окреслено організаційні умови її проведення, форми керівництва і контролю результатів діяльності здобувачів освіти.

Методичні рекомендації розроблено для здобувачів освіти ОС бакалавр за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта.

Рецензенти:

Наталія Соняк, кандидат педагогічних наук, вчитель Комунального закладу загальної середньої освіти «Луцький ліцей № 9» Луцької міської ради;

Наталія Борбич, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри загальної педагогіки, психології та методики початкової освіти Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради

Протокол № 3 від 15.01.2026 кафедри загальної педагогіки, психології та методики початкової освіти Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради

Протокол № 9 від 26.02.2026 факультету початкової освіти та фізичної культури Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради

© Козігора М. А., Бортнюк Т. Ю., Фаст О. Л., 2026

© Комунальний заклад вищої освіти
«Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради, 2026 рік

ЗМІСТ

Передмова	4
1. Мета, завдання та особливості педагогічної практики «дослідницько-педагогічна практика у початковій школі. Курсова робота»	5
2. Організаційні засади практики	7
3. Хід керівництва та контроль	7
4. Зміст практики	9
5. Оцінювання проходження педагогічної практики	10
6. Організація виконання курсових робіт	12
7. Етапи підготовки курсової роботи	13
8. Керівництво та контроль	13
9. Структура курсової роботи	15
10. Вимоги до технічного оформлення	16
11. Захист та оцінювання курсової роботи	17
12. Політика щодо академічної доброчесності	20
13. Психодіагностичний інструментарій	21
14. Рухливі ігри та вправи для організації перерв	28
Література та джерела	29

ПЕРЕДМОВА

Практична підготовка є невід'ємною складовою професійного становлення майбутнього вчителя початкових класів, оскільки забезпечує інтеграцію теоретичних знань із реальним досвідом педагогічної діяльності. Педагогічна практика «Дослідницько-педагогічна практика у початковій школі. Курсова робота» є логічним етапом у системі професійної підготовки здобувачів освіти спеціальності Початкова освіта та спрямована на формування дослідницьких, аналітичних і практичних умінь, необхідних для успішної професійної діяльності.

У процесі проходження зазначеної практики здобувачі освіти поглиблюють знання з методології та методів психолого-педагогічних досліджень, оволодівають уміннями планувати, організовувати та здійснювати емпіричне дослідження в умовах початкової школи, аналізувати та інтерпретувати отримані результати. Практика передбачає поєднання педагогічної діяльності з виконанням індивідуального дослідницького завдання, результати якого узагальнюються у курсовій роботі.

Особлива увага приділяється формуванню в майбутніх учителів здатності до педагогічного спостереження, аналізу освітнього середовища, оцінювання особливостей розвитку, навчальної діяльності та соціальної взаємодії молодших школярів. Здобувачі освіти залучаються до організації освітнього процесу, добору й створення дидактичних матеріалів, використання сучасних методів і технологій навчання відповідно до концепції Нової української школи, а також до рефлексії власної педагогічної та дослідницької діяльності.

Проходження дослідницько-педагогічної практики сприяє формуванню відповідального ставлення до педагогічних рішень, розвитку навичок самоаналізу та дотримання принципів академічної доброчесності. Взаємодія здобувача освіти з керівником практики, учителем-наставником і учасниками освітнього процесу ґрунтується на засадах партнерства, педагогічної етики та поваги до прав і свобод усіх суб'єктів освітньої діяльності.

Організація та проведення педагогічної практики «Дослідницько-педагогічна практика у початковій школі. Курсова робота» здійснюються відповідно до чинних нормативно-правових актів у сфері освіти та локальних документів Інституту, що регламентують практичну підготовку здобувачів освіти.

Методичні рекомендації адресовано здобувачам освіти освітнього ступеня бакалавра освітньо-професійної програми Початкова освіта, керівникам педагогічної практики та вчителям-наставникам. Видання містить орієнтири щодо змісту, організації та проходження практики, вимоги до виконання індивідуальних завдань і підготовки курсової роботи, а також рекомендації щодо оформлення й представлення результатів дослідницько-педагогічної діяльності.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ «ДОСЛІДНИЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ. КУРСОВА РОБОТА»

1.1. «Дослідницько-педагогічна практика у початковій школі. Курсова робота» – психолого-педагогічна практика, яку здобувачі освіти проходять на 4 році навчання в 8 семестрі протягом 10 тижнів.

1.2. Проходження цього виду практики – одна з важливих форм підготовки висококваліфікованих фахівців.

1.3. Передумовами для проходження педагогічної практики «Дослідницько-педагогічна практика у початковій школі. Курсова робота» є попереднє опанування курсів педагогічного, психологічного та професійного спрямування, проходження інших видів педагогічної практики.

1.4. Метою педагогічної практики є закріплення та поглиблення знань, здобутих при вивченні освітніх компонентів, удосконалення професійних вмінь та навичок, здійснення науково-дослідної роботи, оволодіння сучасними методами та формами організації педагогічної діяльності.

1.5. Завданнями педагогічної практики «Дослідницько-педагогічна практика у початковій школі. Курсова робота»:

- Закріпити та поглибити теоретичні знання, набуті здобувачами вищої освіти під час опанування дисциплін циклу професійної підготовки, шляхом їх інтеграції з практичною педагогічною та дослідницькою діяльністю в умовах реального освітнього середовища;

- Удосконалити та розвинути навички педагогічного спілкування з молодшими школярами з урахуванням вікових, індивідуально-психологічних особливостей дітей, принципів педагогічної етики, партнерської взаємодії та психологічної безпеки освітнього процесу;

- Сформувати та розвинути здатність до самостійного планування, організації та виконання науково-дослідної роботи відповідно до визначеної мети, завдань і логіки дослідження, з дотриманням вимог наукової методології та академічної доброчесності;

- Оволодіти практичними навичками застосування психологічних і педагогічних методів дослідження, зокрема спостереження, анкетування, бесіди, тестування, педагогічного експерименту та аналізу результатів освітньої діяльності;

- Засвоїти сучасні методи збирання, кількісного й якісного аналізу, обробки та інтерпретації емпіричних даних наукового дослідження з використанням адекватних статистичних і аналітичних процедур;

- Набути цілісного досвіду проведення наукового дослідження – від формулювання проблеми та гіпотези до опрацювання, узагальнення й систематизації результатів – з подальшим їх оформленням відповідно до вимог до структури та змісту курсової роботи.

- Удосконалити вміння презентувати результати наукового пошуку в різних академічних формах, зокрема у вигляді звітної документації, наукових

публікацій, усних доповідей і презентацій, із дотриманням норм наукового стилю, логічності викладу та аргументованості висновків.

1.6. Згідно з вимогами освітньо-проєсійної програми здобувачі освіти повинні:

знати:

- Нормативно-правові засади організації освітнього процесу в початковій школі, вимоги до проходження педагогічної практики та виконання курсових робіт у закладах вищої освіти;

- Структуру, зміст і функціональне призначення освітнього середовища початкової школи, критерії його безпечності, психологічної комфортності та педагогічної доцільності;

- Основні види навчально-методичної документації вчителя початкових класів, принципи її аналізу та використання у професійній діяльності;

- Методологічні основи психолого-педагогічного дослідження, етапи експериментальної роботи (констатувальний, формувальний, контрольний етапи) та їх змістову специфіку;

- Класифікацію, можливості та обмеження психологічних і педагогічних методів емпіричного дослідження, особливості їх застосування у роботі з молодшими школярами;

- Основи кількісного та якісного аналізу результатів педагогічного експерименту, способи узагальнення та інтерпретації отриманих даних;

- Вимоги до структури, змісту й оформлення курсової роботи, звітної документації з практики, а також принципи академічної доброчесності у науково-дослідній діяльності;

вміти:

- Аналізувати умови функціонування бази практики, оцінювати специфіку освітнього середовища початкової школи з позицій безпеки, інклюзивності та педагогічної ефективності;

- Здійснювати аналіз навчально-методичної документації вчителя початкових класів з метою використання її в освітній та дослідницькій діяльності;

- Планувати та реалізовувати емпіричне психолого-педагогічне дослідження відповідно до теми курсової роботи, визначати мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження;

- Добирати, адаптувати та застосовувати психологічні й педагогічні методики для проведення констатувального, формувального та контрольного етапів експерименту;

- Розробляти комплекс дидактичних і розвивальних завдань для формувального етапу експериментального дослідження та здійснювати їх апробацію під час проведення занять;

- Обробляти, систематизувати й інтерпретувати результати експериментальної роботи, формулювати науково обґрунтовані висновки та практичні рекомендації;

- Оформлювати результати дослідження у вигляді курсової роботи, звітів і презентацій, аргументовано представляти їх у процесі захисту та обговорення.

2. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПРАКТИКИ

2.1. Підготовчий етап педагогічної практики «Дослідницько-педагогічна практика в початковій школі. Курсова робота» розпочинається на початку навчального року, коли здобувач освіти обирає тему курсової роботи та інформується про цей вид практики, строки її проведення. Студентам пропонується перелік нормативних документів, з якими слід попередньо ознайомитись.

2.2. Педагогічна практика «Дослідницько-педагогічна практика у початковій школі. Курсова робота» реалізується у 8 семестрі. У ході її проходження студенти здійснюють емпіричне дослідження відповідно до теми курсової роботи, поєднуючи функції спостерігачів і помічників учителя початкових класів. Підсумковою формою контролю є залік.

2.3. Для проходження педагогічної практики студенти-практиканти розподіляються на підгрупи. Кожна підгрупа закріплюється за одним із класів, де вони виконують всі завдання, передбачені програмою практики.

2.4. У процесі проходження психолого-педагогічної практики здобувачі освіти під керівництвом методиста від коледжу самостійно проводять навчальні заняття в початкових класах, а також здійснюють емпіричне дослідження відповідно до теми курсової роботи. Хід і результати професійної діяльності та дослідницької роботи систематично фіксуються у щоденнику практики з подальшим їх аналізом і рефлексією.

2.5. У процесі психолого-педагогічної практики здобувачі освіти здійснюють індивідуальне дослідження відповідно до теми курсової роботи, зокрема проводять діагностику визначених психологічних характеристик молодших школярів та аналізують особливості їхнього розвитку й навчальної діяльності. Кожен студент-практикант організовує та реалізує емпіричну частину дослідження на базі обраного учня або групи учнів. Отримані результати фіксуються у щоденнику педагогічної практики, узагальнюються та слугують підґрунтям для підготовки психолого-педагогічної характеристики й аналітичних висновків у курсовій роботі.

2.6 Після закінчення психолого-педагогічної практики студенти здають керівнику практики звітні документи, які перевіряються та оцінюються ним.

3. ХІД КЕРІВНИЦТВА ТА КОНТРОЛЬ

Під час проходження психолого-педагогічної практики задіяні в ній особи мають виконувати наступні функції:

3.1. Керівник освітнього закладу:

- Забезпечує умови для організації проведення психолого-педагогічної практики;
- Знайомить здобувачів освіти з закладом освіти (напрямками діяльності та специфікою роботи);
- Знайомить з організацією освітнього процесу, забезпечує активну участь здобувачів освіти під час практики у цій організації;

- Здійснює організацію або визначає відповідального за практику з підгрупи здобувачів освіти;
- Підтримує зв'язок з керівником групи, що перебуває на практиці, стежить за дотриманням єдиних вимог щодо практикантів;
- Вносить пропозиції щодо вдосконалення практичної підготовки здобувачів освіти.

3.2. Вчитель закладу зальної середньої освіти:

- Знайомить здобувачів освіти з планами роботи, класною документацією (журнал, особові справи та інше);
- Разом з керівником від інституту уточнює зміст роботи підгрупи і кожного здобувача освіти окремо на період практики;
- Проводить ранкові зустрічі, уроки, інші види діяльності (співпраця з батьками, дозвілля учнів на перерві);
- Бере участь в обговоренні всіх видів діяльності за кожний день;
- Залучає здобувачів освіти до виготовлення необхідних наочних посібників, дидактичних матеріалів;
- Бере участь у конференції за підсумками практики (за необхідності).

3.3. Методист:

- Здійснює організацію, керівництво та контроль за роботою закріплених за ним практикантів;
- Бере участь в установчій та підсумковій конференціях;
- Разом з адміністрацією базової установи проводить інструктивно-методичну роботу з вчителем, що бере участь у практиці;
- Узгоджує календарний план практики, забезпечує його виконання;
- Затверджує індивідуальне завдання студентів;
- Консультує здобувачів освіти з різних питань, допомагає при виконанні індивідуального завдання, оформленні документації;
- Проводить спостереження, аналіз освітнього процесу;
- Організовує обговорення освітнього процесу відповідно до вимог НУШ;
- Аналізує та оцінює звітну документацію студентів;
- Підводить підсумки виконання підгрупою програми практики, подає звіт заступнику директора з навчально-виробничої роботи;
- Допомагає готувати виступи здобувачам освіти до підсумкової конференції;
- Вносить пропозиції щодо вдосконалення змісту та організації практики.

3.4. Студент-практикант:

- Бере участь в установчій та підсумковій конференціях;
- Дотримується графіку роботи, затвердженого інститутом;
- Відвідує практику щотижнево, своєчасно повідомляє керівника групи про причини відсутності;
- Дотримується правил внутрішнього розпорядку закладу освіти, де проходить практику;
- Виконує всі завдання, що передбачені програмою практики;

- Оформляє і веде необхідну документацію, своєчасно звітує про виконання програми практики;
- Вносить пропозиції про організацію практики, удосконалення практичної підготовки.

4. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Тиждень 1

Ознайомлення з базою практики, її структурою, нормативно-правовим забезпеченням діяльності закладу освіти. Аналіз особливостей організації безпечного освітнього середовища (психологічного, педагогічного, соціального та організаційного аспектів). Вивчення навчально-методичної документації вчителя початкових класів (календарно-тематичного планування, поурочних планів, освітніх програм, критеріїв оцінювання). Налагодження професійної взаємодії з педагогічним колективом та визначення індивідуальної теми й бази дослідження.

Тиждень 2

Організація та проведення констатувального етапу емпіричного дослідження відповідно до теми курсової роботи. Добір та апробація психодіагностичного інструментарію, проведення первинної діагностики досліджуваних показників. Фіксація отриманих результатів, їх первинний аналіз та інтерпретація. Визначення вихідного рівня сформованості досліджуваних якостей у молодших школярів.

Тиждень 3

Розробка комплексу психолого-педагогічних завдань, вправ або методичних прийомів для реалізації формувального етапу експериментального дослідження. Обґрунтування змісту, форм і методів роботи відповідно до мети та завдань курсової роботи. Планування занять та визначення критеріїв оцінювання ефективності впроваджуваного впливу.

Тижні 4–8

Реалізація формувального етапу експериментального дослідження. Проведення навчальних занять та впровадження розробленого комплексу завдань у практику освітнього процесу. Здійснення систематичного педагогічного спостереження за динамікою змін у розвитку учнів. Фіксація результатів, аналіз ефективності застосованих методів і прийомів, корекція педагогічного впливу за потреби.

Тиждень 9

Проведення контрольного етапу експериментального дослідження. Здійснення повторної діагностики з використанням аналогічного інструментарію для виявлення змін у досліджуваних показниках. Порівняльний аналіз результатів констатувального та контрольного етапів, визначення ефективності проведеної роботи.

Тиждень 10

Узагальнення, систематизація та інтерпретація результатів експериментального дослідження. Формулювання висновків і рекомендацій відповідно до теми курсової роботи. Оформлення звітної документації з

педагогічної практики (щоденник, звіт, додатки). Підготовка до підсумкового контролю та захист результатів практики. Проходження заліку.

5. ОЦІНЮВАННЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

5.1. Засоби оцінювання

Керівник практики від інституту під час виставлення здобувачу освіти підсумкової оцінки за психолого-педагогічну практику «Дослідницько-педагогічна практика у початковій школі. Курсова робота» враховує бали за проведення емпіричного дослідження, організацію освітнього середовища, звіт та введення щоденника. Загальну кількість балів, виставляє керівник практики від інституту.

5.2. Критерії оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС – A, B, C, D, E, FX, F).

5.3. Форми контролю знань студентів:

Підсумковий контроль знань проводиться у формі заліку.

5.4. Розподіл балів відбувається за такими критеріями:

Розподіл балів за видами роботи:

Вивчення освітнього середовища та документації вчителя	Проведення емпіричного дослідження	Звіт	Ведення щоденника (документація)	Залік
20	30	10	10	30
Всього балів				100

№	Назва (вид) критерію	Зміст (показники) критерію	Макс. к-ть балів
1	Вивчення освітнього середовища та документації вчителя	Наявність записів характеристики освітнього середовища. Наявність записів аналізу основної документації вчителя початкових класів. Знання Державного стандарту початкової освіти, положень Концепції НУШ. Володіння педагогічною термінологією. Вміння формулювати висновки і пропозиції.	20

2	Проведення емпіричного дослідження	Наявність записів про мету, об'єкт та предмет дослідження. Підбір методів та методик дослідження, їх опис. Опис та аналіз роботи під час констатувального етапу дослідження. Розробка комплексу завдань, їх апробація на формульовальному етапі дослідження. Результати та опис проведеного контрольного етапу дослідження. Практична допомога вчителю під час проведення уроків.	30
3	Звіт	Відображення набутих компетентностей. Фіксування труднощів у роботі. Висновки та пропозиції.	10
4	Ведення щоденника (документація)	Якість ведення щоденника (заповнення необхідних даних). Своєчасність ведення записів. Естетика записів.	10
5	Залік	Презентація звіту, виконаних завдань, фото-, відео матеріалів.	30

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	Добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	Задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5.5. У випадку порушення термінів здачі звітної документації без поважних причин, здобувач освіти не допускається до здачі заліку, що вважається академічною заборгованістю. Ліквідація академічної заборгованості здійснюється аналогічно до інших форм підсумкового контролю.

5.6. Остаточна оцінка виставляється після здачі заліку.

5.5. Оцінка вноситься до індивідуального навчального плану здобувача освіти, в журнал обліку оцінок педагогічних практик, у семестрову та загальну відомість оцінок до диплому.

5.6. Здобувачі освіти, які претендують на диплом з відзнакою, повинні виконати усі завдання педагогічної практики «Дослідницько-педагогічна практика у початковій школі. Курсова робота».

5.7. Звітна документація

По закінченню психолого-педагогічної практики «Дослідницько-педагогічна практика у початковій школі. Курсова робота» здобувачі освіти представляють груповому керівнику звітну документацію:

- Щоденник психолого-педагогічної практики «Дослідницько-педагогічна практика у початковій школі. Курсова робота»;
- Звіт з психолого-педагогічної практики «Дослідницько-педагогічна практика у початковій школі. Курсова робота».

6. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

6.1. Курсова робота є обов'язковим видом індивідуальної навчально-дослідної діяльності здобувачів освіти та виконується на IV курсі в межах вивчення освітніх компонентів професійної та фахової підготовки, зокрема методик навчання, педагогіки та психології. Кількість курсових робіт, що виконуються здобувачами освіти з окремих освітніх компонентів, визначається відповідно до обсягу навчального навантаження, передбаченого навчальним планом освітньо-професійної програми.

6.2. Тематика курсових робіт щорічно формується, обговорюється та затверджується на засіданнях кафедр з урахуванням положень робочих програм освітніх компонентів. Вона має відповідати вимогам стандартів вищої освіти, завданням профілюючих освітніх компонентів, сучасному стану та перспективам розвитку наукової галузі, а також бути зорієнтованою на розв'язання актуальних практичних проблем професійної діяльності. Теми курсових робіт повинні характеризуватися науковою новизною, теоретичною та прикладною значущістю.

6.3. Здобувачі освіти мають право ініціювати пропозиції щодо тематики курсових робіт, які подаються на розгляд відповідної кафедри або циклової комісії. Після розгляду поданих пропозицій та затвердження переліку тем здобувачі освіти здійснюють вибір теми курсової роботи виключно з офіційно затвердженого списку.

6.4. Здобувач освіти самостійно визначає освітній компонент, в межах якої виконуватиметься курсова робота, з урахуванням переліку, передбаченого навчальним планом, та подає відповідну інформацію завідувачу кафедри у встановлені терміни. Захист курсових робіт здійснюється у терміни, встановлені навчальним графіком, але не пізніше ніж за один місяць до початку підсумкової атестації.

6.5. За кожним здобувачем освіти закріплюється індивідуальна тема курсової роботи, вибір якої здійснюється з урахуванням його наукових інтересів, індивідуальних освітніх потреб, рівня сформованості дослідницьких умінь та наявного практичного досвіду. У разі обґрунтованої необхідності допускається коригування теми курсової роботи, погодженою з науковим керівником,...

6.6. Наукове керівництво курсовими роботами здійснюється викладачами

фахових навчальних дисциплін, які мають відповідний рівень професійної та науково-методичної компетентності. У процесі виконання курсової роботи науковий керівник забезпечує консультування здобувачів освіти, здійснює методичний супровід дослідження, координує етапи наукового пошуку та аналізу результатів. За наявності кількох курсових робіт зі спорідненою тематикою допускається проведення групових консультацій з метою узгодження дослідницьких підходів і підвищення якості наукових результатів.

6.7. Методичне забезпечення виконання курсових робіт здійснюється на основі чинних нормативних документів шляхом розроблення кафедрами методичних рекомендацій з урахуванням специфіки спеціальності, освітньо-професійної програми та навчального семестру.

Курсова робота виконується здобувачем освіти як форма самостійної навчально-дослідної діяльності та є важливим етапом формування його професійної, науково-дослідної й рефлексивної компетентностей.

7. ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1. Вибір теми, ознайомлення з проблематикою теми, обґрунтування її актуальності;
2. Закріплення теми курсової роботи, визначення термінів подання роботи та захисту;
3. складання графіку виконання курсової роботи як обов'язкової форми контролю за виконанням курсової роботи;
4. Опрацювання, систематизація, узагальнення наукових джерел систематичних даних;
5. Проведення теоретичного та / або експериментального дослідження;
6. Викладення змісту роботи за планом;
7. Формулювання висновків, пропозицій, рекомендацій;
8. Подання роботи науковому керівникові для перевірки;
9. У разі потреби, доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника курсової роботи;
10. Підготовка ілюстративного матеріалу (презентації);
11. Подання курсової роботи до захисту;
12. Захист курсової роботи.

8. КЕРІВНИЦТВО ТА КОНТРОЛЬ

Наукове керівництво та контроль за виконанням курсових робіт здійснюється керівником курсової роботи з метою забезпечення належного рівня навчально-дослідної діяльності здобувачів освіти, дотримання вимог до змісту, структури й оформлення курсових робіт, а також своєчасного виконання всіх етапів дослідження.

На першій консультації керівник курсової роботи ознайомлює здобувачів освіти з тематикою курсових робіт, роз'яснює їх наукове та професійне значення, вимоги до виконання і оформлення, демонструє кращі зразки робіт, інформує про терміни виконання та порядок захисту, складає графік консультацій і рекомендує основну навчально-методичну та наукову літературу.

Для кожного здобувача освіти керівник складає індивідуальний календарний план виконання курсової роботи відповідно до визначених етапів дослідження. План оформлюється за встановленою формою, один примірник якого передається здобувачу освіти з фіксацією ходу виконання роботи у відповідній графі.

Керівник курсової роботи визначає графік консультацій і терміни подання завершеної роботи на рецензування, доводячи цю інформацію до відома здобувачів освіти. Поточний контроль за виконанням курсової роботи здійснюється у позанавчальний час відповідно до затвердженого графіка консультацій та передбачає аналіз проміжних результатів, надання рекомендацій і корекцію дослідницької діяльності здобувача освіти.

Завершена курсова робота подається керівникові на перевірку не пізніше ніж за десять днів до дати захисту. Протягом установленого терміну керівник готує письмовий відгук на кожну курсову роботу, у якому подається загальна характеристика дослідження та формулюється вмотивований висновок щодо допуску або недопуску роботи до захисту.

Відгук на курсову роботу оформлюється на встановленому бланку, має індивідуальний характер і, як правило, обсягом до однієї сторінки. У відгуку здійснюється стислий аналіз теоретичного рівня роботи, глибини та доцільності проведеного дослідження, обґрунтованості висновків і практичних рекомендацій. Керівник оцінює ступінь розкриття питань плану, рівень самостійності здобувача освіти, повноту аналізу наукових джерел, якість бібліографічного опису та коректність посилань, а також зазначає виявлені недоліки, зокрема ті, що можуть бути усунені під час захисту.

У відгуку спочатку акцентується увага на позитивних сторонах курсової роботи, зокрема на зв'язку теоретичних положень із завданнями сучасної освіти та практикою роботи закладів загальної середньої освіти, умінні здобувача освіти аналізувати власну практичну діяльність на основі наукових підходів, використанні сучасних наукових і інформаційних джерел, логічності та грамотності викладу матеріалу, належному рівні оформлення та наявності додатків. Окремо відзначається практична значущість висновків і рекомендацій, спрямованих на вдосконалення навчання й виховання. Після аналізу позитивних аспектів керівник послідовно розглядає недоліки курсової роботи, зосереджуючись на найбільш суттєвих, визначає їх причини та надає рекомендації щодо усунення. Зауваження керівника мають узагальнювальний, аналітичний характер і спрямовані на розвиток у здобувачів освіти умінь аналізувати, узагальнювати та формулювати обґрунтовані висновки.

Оцінювання змісту курсової роботи здійснюється за встановленими критеріями та передбачає ухвалення рішення про допуск або недопуск роботи до захисту. До захисту допускаються курсові роботи, у яких у достатньому обсязі розкрито питання теми, використано рекомендовані наукові й нормативні джерела, дотримано формальних вимог до структури й оформлення, а виявлені недоліки можуть бути усунені під час захисту. Роботи, у яких тема не розкрита або виявлено порушення принципів академічної доброчесності, зокрема плагіат, до захисту не допускаються.

Здобувач освіти допускається до захисту курсової роботи за умови виконання всіх установлених вимог. Керівник засвідчує відгук власним підписом із зазначенням дати перевірки. Після захисту курсової роботи керівник здійснює відповідні записи в журналі навчальних занять та індивідуальних навчальних планах здобувачів освіти.

9. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота виконується здобувачами освіти самостійно з дотриманням установлених вимог до змісту, структури та технічного оформлення. Структура курсової роботи має бути логічно вибудованою, цілісною та відповідати меті й завданням дослідження.

Композиційна структура курсової роботи передбачає такі обов'язкові структурні елементи, розміщені у встановленій послідовності: титульний лист, зміст, перелік умовних позначень, символів і скорочень (за потреби), вступ, основну частину (розділи та підрозділи), висновки, список використаних джерел, додатки (у разі необхідності).

Титульний лист оформлюється відповідно до затвердженого зразка, який надається здобувачеві освіти керівником курсової роботи. Виклад матеріалу курсової роботи здійснюється українською мовою, послідовно, логічно та зв'язно, з дотриманням норм наукового стилю мовлення. Зміст курсової роботи повинен відображати структуру роботи, містити назви розділів і підрозділів та відповідну нумерацію сторінок.

Текст курсової роботи має відповідати визначеній меті й завданням дослідження, повно та ґрунтовно розкривати обрану тему, відповідати сучасному рівню розвитку науки, характеризуватися чіткою структурою, логічною послідовністю викладу, аргументованістю положень і висновків, лаконічністю формулювань, а також відображати тісний взаємозв'язок теорії і практики. У роботі необхідно узагальнювати результати дослідження, обговорювати практичні рекомендації та пропозиції.

План курсової роботи, складений здобувачем освіти із зазначенням основних розділів і підрозділів, обов'язково погоджується з керівником. План має відображати логіку дослідження та структуру роботи як систему взаємопов'язаних компонентів.

У вступі обґрунтовується актуальність і практичне значення обраної теми, визначаються мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження. Чітке формулювання мети дозволяє окреслити основний напрям дослідження, систематизувати добір і аналіз матеріалу, підвищити наукову якість роботи та уникнути декларативних міркувань. Рекомендований обсяг вступу становить 2–3 сторінки.

Основна частина курсової роботи, як правило, складається з двох розділів, які за потреби поділяються на підрозділи. Розділи мають відповідати тематичному спрямуванню дослідження, бути підпорядкованими його меті та завданням, логічно пов'язаними між собою та приблизно рівними за обсягом. Основна частина включає теоретичний і практичний (експериментальний) розділи.

У теоретичному розділі здійснюється аналіз наукових джерел з проблеми дослідження, що охоплює історико-педагогічний аспект, філософське та

психологічне обґрунтування проблеми з позицій педагогічної науки, а також висвітлення провідних концепцій сучасної педагогічної теорії. У практичному розділі описуються методи, засоби, технології та форми вдосконалення відповідного аспекту освітнього процесу, аналізується педагогічний досвід, використовуються матеріали спостережень, бесід, анкетування, а також результати власного дослідження, що становлять особливу науково-практичну цінність.

Кожен розділ і підрозділ завершується стислими висновками, які логічно узагальнюють викладений матеріал. При цьому необхідно суворо дотримуватися принципів академічної доброчесності, оскільки використання чужих текстів без належного посилання на джерело розглядається як плагіат і є підставою для зняття роботи з розгляду незалежно від етапу її підготовки.

У висновках підбиваються підсумки проведеного дослідження, формулюються узагальнені результати, науково обґрунтовані висновки та практичні рекомендації. Рекомендований обсяг загальних висновків становить 1–3 сторінки.

Список використаних джерел подається після висновків і укладається в алфавітному порядку відповідно до вимог ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». До списку включаються лише ті джерела, на які є посилання в тексті курсової роботи. Рекомендовано використовувати переважно наукові публікації останніх 5–10 років.

Додатки оформлюються як продовження курсової роботи та розміщуються після списку використаних джерел у порядку посилань на них у тексті. Кожний додаток подається з нової сторінки, має заголовок і відповідне буквене позначення великими літерами української абетки (за винятком окремих літер). Посилання на додатки в тексті курсової роботи є обов'язковими.

10. ВИМОГИ ДО ТЕХНІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ

Бакалаврська курсова робота подається у друкованому вигляді, виконана чітко та розбірливо з дотриманням норм сучасної української літературної мови й правил орфографії. Текст друкується з одного боку білого аркуша формату А4 (210 × 297 мм) із такими параметрами полів: верхнє та нижнє – по 15 мм, праве – 15 мм, ліве – 20 мм.

Нумерація сторінок здійснюється арабськими цифрами та розміщується у верхньому правому куті сторінки. Усі сторінки роботи, зокрема ті, що містять таблиці, графіки, рисунки чи інші ілюстрації, розміщені на окремих аркушах, включаються до загальної нумерації. Титульний лист вважається першою сторінкою, проте номер сторінки на ньому не зазначається. Загальна нумерація починається зі сторінки «Зміст», якій присвоюється номер «2».

Орієнтовний обсяг курсової роботи – 30–35 сторінок для здобувачів освітнього ступеня бакалавра IV курсу.

Текст курсової роботи друкується шрифтом Times New Roman розміром 14 пунктів з міжрядковим інтервалом 1,5. Абзацний відступ є однаковим по всьому тексту. Кожен новий розділ починається з нової сторінки. Між підрозділами витримується інтервал у два рядки.

Таблиці, рисунки, схеми, графіки та інші ілюстративні матеріали повинні мати назви, наскрізну нумерацію арабськими цифрами в межах розділу та обов'язкові посилання на них у тексті роботи (наприклад: *Рис. 1.1. Відповіді респондентів на питання...*, *Табл. 2.1. Рівні вихованості молодших школярів*). Заголовки граф таблиць починають з великої літери, підзаголовки – з малої, якщо вони є продовженням заголовка, або з великої – якщо становлять самостійне речення. У разі перенесення таблиці на іншу сторінку її номер і назву зазначають лише над першою частиною, а над наступними – вказують «Продовження таблиці ...».

Заголовки структурних частин курсової роботи («ЗМІСТ», «Вступ», «Розділ», «Висновки», «Список використаних джерел», «Додатки») друкуються напівжирним шрифтом і розміщуються по центру сторінки. Заголовки підрозділів і пунктів друкуються малими напівжирними літерами з вирівнюванням по ширині. Крапка в кінці заголовків не ставиться.

Такі структурні елементи, як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел і додатки, не мають порядкової нумерації. Номер розділу зазначається після слова «Розділ» без крапки, після чого з нового рядка подається його назва. Підрозділи нумеруються в межах розділу за схемою «номер розділу – номер підрозділу» (наприклад, 2.3.). За потреби у межах підрозділу виокремлюються пункти, які нумеруються за трирівневою схемою (наприклад, 1.3.2.). Назви підрозділів і пунктів друкуються з абзацу.

Під час написання курсової роботи здобувач освіти зобов'язаний робити посилання на всі використані джерела. Посилання подаються в квадратних дужках із зазначенням номера джерела у списку літератури та, за необхідності, сторінки (наприклад, [13], [15, с. 9], [6; 12]). У посиланнях на структурні елементи роботи, ілюстрації, таблиці, формули, рівняння та додатки обов'язково зазначаються їхні номери (наприклад: «у розділі 2», «відповідно до 2.3.4», «див. рис. 1.3», «у додатку Б», «у табл. 1.2»).

Кількість цитат у курсовій роботі має бути помірною: мінімальною – у роботах із точних наук і достатньою для аргументації теоретичних положень – у роботах гуманітарного спрямування. Усі цитати повинні супроводжуватися коректними бібліографічними посиланнями з обов'язковим дотриманням принципів академічної доброчесності.

11. ЗАХИСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Заключним етапом виконання курсової роботи є її публічний захист, який засвідчує рівень сформованості науково-дослідних, аналітичних і комунікативних компетентностей здобувача освіти. Після остаточного завершення курсової роботи здобувач освіти подає її науковому керівникові для перевірки відповідності встановленим вимогам до змісту, структури та технічного оформлення.

Захист курсової роботи проводиться відповідно до затвердженого графіка, погодженого проректором з навчальної роботи, перед комісією у складі трьох викладачів кафедр / циклових комісій за участю керівника курсової роботи та за присутності здобувачів освіти. Такий формат забезпечує відкритість процедури

захисту та дотримання принципів академічної доброчесності.

Для захисту курсової роботи здобувач освіти заздалегідь готує усну доповідь тривалістю 5–8 хвилин. У доповіді висвітлюється тема курсової роботи, її актуальність і науково-практична значущість, формулюються мета та завдання дослідження, стисло розкривається зміст роботи, подаються результати практичного (експериментального) дослідження, основні висновки та пропозиції.

Після доповіді здобувач освіти відповідає на запитання членів комісії та осіб, присутніх на захисті, демонструючи рівень теоретичної підготовки, уміння аналізувати отримані результати, логічно й аргументовано викладати власні міркування та обґрунтовувати наукову позицію.

Під час захисту курсової роботи оцінюється якість її виконання, рівень знань і сформованих умінь щодо розкриття обраної теми, здатність до аналізу практичної діяльності, логічність і послідовність викладу матеріалу, культура наукового мовлення, а також уміння відповідати на запитання й аргументувати власні висновки.

Курсова робота оцінюється за національною шкалою та шкалою ЄКТС. Під час оцінювання враховується науково-теоретичний рівень змісту роботи, теоретична обґрунтованість теми, чіткість і коректність наукового апарату, рівень сформованості навичок постановки та розв'язання наукової проблеми, уміння самостійно працювати з науковими джерелами, аналізувати провідні концепції, добирати й застосовувати методи дослідження, творчий підхід до аналізу педагогічних явищ і процесів. Окремо враховуються планомірність і систематичність роботи здобувача освіти над темою, правильність оформлення курсової роботи та дотримання встановлених термінів її подання.

У разі отримання незадовільної оцінки здобувач освіти зобов'язаний виконати курсову роботу за новою темою або доопрацювати попередню у термін, визначений комісією. У випадку порушення термінів подання курсової роботи без поважних причин робота не приймається до розгляду, а здобувач освіти не допускається до захисту, що вважається академічною заборгованістю. Ліквідація академічної заборгованості здійснюється в порядку, визначеному для інших форм підсумкового контролю.

Загальна кількість балів визначається після захисту курсової роботи на закритому засіданні комісії та оголошується головою комісії на відкритому засіданні. Здобувач освіти має право підвищити попередньо виставлену оцінку за умови усунення до захисту основних недоліків, зазначених у відгуку наукового керівника.

Підсумкова оцінка вноситься до індивідуального навчального плану здобувача освіти, навчального журналу академічної групи, заліково-екзаменаційної відомості та додатку до диплома, а також проставляється на титульному аркуші курсової роботи й у відгуку на неї. У разі, якщо захист курсової роботи оцінено на «незадовільно», здобувачу освіти надається двотижневий термін для її доопрацювання з подальшим повторним захистом.

Критерії оцінювання курсової роботи

Критерії оцінки курсових робіт	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS, бали
Робота написана самостійно, зміст повністю відповідає назві, поставленій меті та завданням; правильно визначено й оформлено науковий апарат дослідження; зроблено глибокий і всебічний аналіз наукових джерел; авторські висновки зроблено на високому рівні узагальнення; якісно виконано експериментальне дослідження; підготовлені практичні рекомендації / навчально-методичні матеріали; робота оформлена з дотриманням усіх вимог і написана грамотно; робота подана на кафедру вчасно; рецензент оцінив роботу на оцінку «відмінно»; захист роботи відбувся на «відмінно»	відмінно	A 90-100
Робота написана самостійно, зміст відповідає назві, завдання виконані і мета досягнута; правильно визначено, дослідження; оформлено науковий апарат зроблено глибокий аналіз наукових джерел; авторські висновки виконано на недостатньо високому рівні узагальнення; всі дослідницькі завдання експериментального дослідження виконано, але підготовлено необхідні практичні рекомендації / навчально-методичні матеріали; робота оформлена з дотриманням усіх вимог і написана грамотно; робота подана на кафедру / циклову комісію вчасно; рецензент оцінив роботу на оцінку «добре»; захист роботи відбувся на «добре»	добре	B 82-89
робота написана самостійно, зміст відповідає назві, завдання добре виконані і мета досягнута; правильно визначено й оформлено науковий апарат дослідження; зроблено глибокий аналіз наукових джерел; авторські висновки зроблено на недостатньо високому рівні узагальнення; в оформленні роботи є окремі недоліки, у тому числі мовні; не всі дослідницькі завдання експериментального дослідження виконано, практичні рекомендації / навчально-методичні матеріали розроблені не в повному обсязі; робота подана на кафедру вчасно; рецензент оцінив роботу на оцінку «добре»; захист роботи відбувся на «добре»	добре	C 74-81
Робота написана самостійно, зміст розкрито	задовільно	D

недостатньо, завдання виконані не повністю, що позначилося на повноті досягнення мети; аналіз наукових джерел не повною мірою відбиває сучасний стан наукової розробки досліджуваної проблеми; авторські висновки зроблено на недостатньо високому рівні узагальнення; експериментальна робота має фрагментарний характер: представлені лише окремі практичні рекомендації / навчально-методичні матеріали; в оформленні роботи є недоліки; недостатня кількість бібліографічних джерел; є мовні помилки; рецензент оцінив роботу на оцінку «задовільно»; захист роботи відбувся на «задовільно»		64-73
Робота написана в основному самостійно, зміст розкрито недостатньо, завдання виконані не повністю, що позначилося на повноті досягнення мети; аналіз наукових джерел не повною мірою відбиває сучасний стан наукової розробки досліджуваної проблеми; застаріла і недостатня бібліографія; авторські висновки зроблено на невисокому рівні узагальнення; експериментальна робота має фрагментарний характер; практичні рекомендації / навчально-методичні матеріали відсутні або не відповідають змісту; в оформленні роботи є недоліки; суттєві порушення мовних норм; рецензент оцінив роботу на оцінку «задовільно»; захист роботи відбувся на «задовільно»	задовільно	Е 60-63
У роботі виявлено плагіат, значно порушено принципи незадовільно академічної доброчесності; робота списана або зміст не розкритий; здобувач освіти не вміє користуватися науковим апаратом; робота оформлена без дотримання вимог; велика кількість мовних помилок; робота подана на кафедру після встановленого терміну; рецензент оцінив роботу на оцінку «незадовільно»; захист роботи відбувся на «незадовільно»	FX / F	35-59 / 0-34

12. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

У процесі підготовки курсової роботи особлива увага приділяється дотриманню здобувачами освіти принципів академічної доброчесності та норм професійної етики. Порушення зазначених принципів розглядається як несумлінна академічна поведінка та є підставою для застосування відповідних заходів академічної відповідальності. До основних порушень професійної етики належать плагіат, фальсифікація даних і помилкове цитування.

Плагіатом вважається використання текстів, ідей, результатів досліджень або інших матеріалів з друкованих і електронних джерел, у тому числі раніше захищених курсових робіт, без належного посилання на автора та джерело запозичення. Неприпустимими є як прямі текстові запозичення, так і перефразування без відповідного бібліографічного оформлення.

Фальсифікація даних передбачає умисну підробку, зміну або вибіркове використання емпіричних чи теоретичних даних з метою штучного підтвердження гіпотези, висновків або очікуваних результатів дослідження, а також використання завідомо недостовірної інформації як підґрунтя для наукового аналізу.

Помилковим цитуванням вважається наведення посилань на джерела, які фактично не містять зазначеної інформації, або некоректне відтворення змісту першоджерела, що спотворює його науковий зміст.

Виявлення фактів порушення академічної доброчесності є підставою для зниження оцінки за курсову роботу, включно з виставленням незадовільної оцінки та недопуском роботи до захисту або її зняттям з розгляду на будь-якому етапі виконання.

Курсові роботи здобувачів освіти освітнього ступеня бакалавра на етапі допуску до захисту підлягають обов'язковій перевірці на наявність плагіату. Перевірка здійснюється відповідно до вимог, визначених у чинному Положенні про систему виявлення та запобігання плагіату в академічних текстах працівників та здобувачів вищої освіти Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради, з метою забезпечення академічної доброчесності, дотримання етичних стандартів наукової діяльності та гарантування оригінальності виконаних курсових робіт.

13. ПСИХОДІАГНОСТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ

1. Тест «10 слів»

Мета: діагностика стану слухової вербальної пам'яті.

Матеріал: 10 слів, не пов'язаних одне з одним за змістом.

Хід проведення

Тест має три форми – А, Б і В. Для дітей 5 років використовуйте лише форми А і В.

Слова до тесту форми А: груша, око, лев, береза, чобіт, окуляри, диван, лелека, чашка, ранець.

Слова до тесту форми Б: яблуко, ніс, слон, дуб, лампа, голка, книга, машина, ворона, молоток.

Слова до тесту форми В: сіно, стіл, ворона, зошит, комп'ютер, конструктор, годинник, картина, човен, яблуко.

Добираючи слова самостійно, потрібно слідкувати за тим, щоб вони називали знайомі дітям предмети і не були пов'язані за змістом.

Інструкція для дорослого: слова слід вимовляти не поспішаючи, в одному темпі. Після того як ви голосно і виразно прочитали слово, зробіть паузу на 2-3 секунди і лише після неї вимовте наступне слово. Зверніть увагу, як дитина

слухає слова, чи намагається їх запам'ятати, як часто відволікається. Не варто у цю хвилину робити їй зауваження. Після проведення тесту результати спостережень можуть допомогти вам проаналізувати разом з дитиною, що перешкоджало, а що допомагало їй під час запам'ятовування слів.

Повторне тестування бажано проводити не раніше, ніж через 2-3 місяці. Відповіді дитини фіксуйте в протоколі.

Інструкція для дитини: Послухай уважно слова, які я прочитаю, і постарайся їх запам'ятати. Після того, як я закінчу їх читати, ти назвеш ті слова, які запам'ятав.

Оцінювання результатів

Показник для реєстрації: кількість правильно відтворених слів (незалежно від їх послідовності).

За кожне правильно відтворене слово нараховується 1 бал.

Максимальний результат – 10 балів.

- Високий рівень – 6-10 балів.
- Середній рівень – 4-5 балів.
- Низький рівень – 1-3 бали.

2. Тест «Аналогії»

Мета: дослідження мислення, здатності робити умовиводи за аналогією.

Обладнання: слова, які називає психолог.

Хід проведення

Інструкція: дитині називають три слова. Два з них підходять один до одного, є парою. Дитина повинна назвати слово, що підходить за змістом до третього слова, тобто знаходить йому пару.

Слова до тесту:

- Окунь – риба, а ромашка - ...? (квітка);
- Добро – зло, а день - ...? (ніч);
- Очі – зір, а вуха -...? (слух);
- Гриби – ліс, а пшениця - ...? (поле);
- Школа – вчитель, а лікарня - ...? (лікар);
- Книга – читати, а олівець -...? (малювати).

Оцінювання результатів

- 2 бали – якщо правильно підібрано 5-6 слів;
- 1 бал – якщо правильно підібрано 3-4 слова;
- 0 балів – якщо правильно підібрано 1-2 слова.

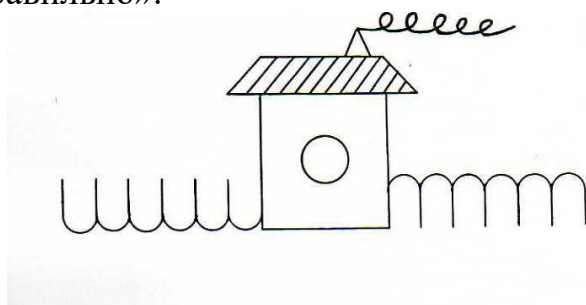
3. Тест «Будиночок»

Мета: виявити уміння дитини орієнтуватися у своїй роботі на зразок, точно копіювати його; оцінити особливості розвитку довільної уваги дитини.

Обладнання: чистий аркуш паперу й олівець для дитини, зразок будиночку на малюнку.

Хід проведення

Інструкція: «Подивися уважно на зразок і постарайся якомога точніше намалювати такий саме будиночок на своєму папері. Якщо ти щось не так намалюєш, те стирати гумкою не можна, а потрібно зверху неправильного чи поруч намалювати правильно».

Інтерпретація результатів

У процесі малювання спостерігають за тим, як впорається дитина з цим завданням: чи часто дивуватися на зразок; чи проводити повітряні лінії над малюнком-зразком, що повторюють контури картинки; чи звиряє зроблене зі зразком чи, мигцем глянувши на нього, малює по пам'яті; чи відволікається під час роботи; чи ставить питання тощо.

Коли дитина повідомляє про закінчення роботи, їй пропонують перевірити, чи все правильно. Якщо вона знайде неточності у своєму малюнку, їх можна виправити. Не потрібно вносити які-небудь корективи в малюнок дитини й не слід нічого підказувати.

Слабкий рівень: малюнок збільшений більш, ніж в 2 рази, відсутні більше 3-х важливих деталей, неправильне штрихування даху, не вийшли елементи, що зображують тин і дим, багато розривів; на запитання про наявність помилок дитина відповідає негативно.

Середній рівень: весь малюнок скопійований з невеликим збільшенням, відсутня одна деталь, якові дитина сама домальовує після навідного запитання, допущено не більше 3-х розривів ліній.

Добрий рівень: малюнок скопійований майже точно, є невеликі помилки, пов'язані з неправильним зображенням якого-небудь елемента, його незначним збільшенням чи наявністю 1-2 розривів між лініями. Дитина сама бачить і виправляє свої помилки.

Високий рівень: малюнок точно відтворений, наявні всі деталі (дим, комин, тощо); збережені розміри всього малюнку й окремих його деталей; правильно зображені елементи малюнку (кільця диму, тин, штрихування на даху тощо).

3. Тест шкільної тривожності Філіпса

Інструкція. Діти, зараз Вам буде запропонований опитувальник, який складається з питань про те, як Ви себе почуваєте в школі. Намагайтеся відповідати щиро і правдиво, тут немає вірних чи невірних, хороших чи поганих відповідей. Над питаннями довго не замислюйтесь.

Відповідаючи на питання, ставте відповідь «+», якщо Ви згодні з ним, або «-», якщо не згодні.

1. Чи важко тобі бути на одному рівні з іншими дітьми класу?
2. Чи хвилюєшся ти, коли вчитель каже, що хоче перевірити, наскільки ти знаєш матеріал?
3. Чи важко тобі працювати в класі так, як цього хоче вчитель?
4. Чи бачиш ти іноді сон, що вчитель злий, що ти не вивчив уроку?
5. Чи буває, що хтось з однокласників б'є або кривдить тебе?
6. Чи бажаєш ти іноді, щоб учитель не поспішав, пояснюючи новий матеріал, поки ти не зрозумієш його?
7. Чи сильно ти хвилюєшся, коли відповідаєш або виконуєш завдання?
8. Чи буває так, що тобі страшно висловлюватися на уроці, тому що ти можеш зробити помилку?
9. Чи тремтять у тебе коліна, коли тебе викликали відповідати?
10. Чи часто твої однокласники насміхаються з тебе, коли ви граєте в різні ігри?
11. Чи буває так, що тобі ставлять нижчу оцінку, ніж ти сподівався?
12. Чи хвилює тебе питання, що тебе залишать на повторний рік в одному класі?
13. Чи уникаєш ти ігор, де когось вибирають, тому що тебе, як правило, не вибирають?
14. Чи буває так, що ти весь здригаєшся, коли тебе викликають відповідати?
15. Чи часто буває в тебе відчуття, що ніхто з твоїх однокласників не хоче робити те, що хочеш ти?
16. Чи сильно ти хвилюєшся перед тим, як почати виконувати завдання?
17. Чи важко тобі одержувати такі оцінки, яких чекають від тебе твої батьки?
18. Чи страшно тобі часом, що тобі стане погано в класі (ти захворієш)?
19. Чи будуть твої однокласники насміхатися над тобою, якщо помилишся під час відповіді?
20. Чи схожий ти на своїх однокласників?
21. Чи хвилюєшся ти, виконавши завдання, за правильність його виконання?
22. Працюючи в класі, чи певен ти, що все добре запам'ятаєш?
23. Чи бачиш ти іноді сон, що ти в школі та не можеш правильно відповісти на запитання вчителя?
24. Чи правда, що більшість дітей ставиться до тебе прихильно?
25. Чи працюєш ти краще, якщо знаєш, що результати твоєї роботи порівнюватимуться з результатами роботи інших дітей у класі?
26. Чи часто ти мрієш, щоб менше хвилюватися, коли треба відповідати?
27. Чи важко тобі сперечатися з іншими?
28. Чи твоє серце сильно б'ється, коли вчитель говорить, що збирається перевірити твою готовність до уроку?
29. Коли ти одержуєш гарну оцінку, чи думає хтось з твоїх друзів, що ти хочеш прислужитися?
30. Чи добре ти почуваєш себе з тими однокласниками, до яких інші діти ставляться з особливою увагою?

31. Чи буває так, що деякі діти у класі говорять щось, що не подобається тобі?
32. Як на твою думку, ті діти, що погано навчаються втрачають повагу інших?
33. Чи схоже на те, що більшість твоїх однокласників не звертає на тебе уваги?
34. Чи часто тобі страшно виглядати дурнем?
35. Чи задоволений ти ставленням до тебе вчителів?
36. Чи допомагає твоя мати в організації вечорниць, як інші мами твоїх однокласників?
37. Чи хвилює тебе те, що про тебе думають оточуючі?
38. Чи сподіваєшся ти в майбутньому вчитися краще, ніж зараз?
39. Чи вважаєш ти, що одягаєшся в школу так гарно, як і твої однокласники?
40. Чи часто, відповідаючи на уроці, ти думаєш про те, що в цей час думають про тебе інші?
41. Чи мають здібні учні якісь особливі права в класі, яких не мають інші діти?
42. Коли ти робиш щось краще за своїх однокласників, чи викликає це злість у декого з них?
43. Чи задоволений ти тим, як до тебе ставляться однокласники?
44. Чи добре ти себе почуваєш, коли залишаєшся наодинці з учителем?
45. Чи сміються іноді однокласники над твоєю зовнішністю та поведінкою?
46. Чи вважаєш ти, що турбуєшся за свої шкільні справи більше за інших дітей?
47. Якщо ти не можеш відповісти на запитання, чи відчуваєш ти, що можеш заплакати?
48. Чи в ліжку ввечері ти часом хвилюєшся про те, що відбудеться завтра в школі?
49. Коли ти працюєш над важким завданням, чи відчуваєш ти інколи, що зовсім не пам'ятаєш деякі речі, які добре знав раніше?
50. Чи тремтить твоя рука, коли ти працюєш над завданням?
51. Чи відчуваєш ти, що починаєш нервувати, коли вчитель говорить, що збирається дати класу завдання?
52. Чи лякає тебе перевірка твоїх знань у школі?
53. Коли вчитель каже, що збирається дати класу завдання, чи відчуваєш ти хвилювання, що не справишся з ним?
54. Чи бачиш ти сни, що твої однокласники можуть зробити щось, що не можеш зробити ти?
55. Коли вчитель пояснює матеріал, чи здається тобі, що твої однокласники розуміють його краще, ніж ти?
56. Чи хвилюєшся ти по дорозі до школи, що вчитель може дати класу роботу для перевірки знань?
57. Коли ти виконуєш завдання, чи відчуваєш ти, що робиш це погано?

58. Чи тремтить твоя рука, коли вчитель доручає тобі виконати завдання на дошці перед усім класом?

Бланк відповідей
до тесту шкільної тривожності Філіпса

1	2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31	32
33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48
49	50	51	52	53	54	55	56
57	58						

№ з/п	Фактори	Номера питань
1	Загальна тривожність у школі	2, 4, 7, 12, 21, 23, 26, 28, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58 E=22
2	Переживання соціального стресу	5, 10, 15, 20, 24, 30, 33, 36, 39, 42, 44 E=11
3	Фрустрація потреби у досягненні успіху	1, 3, 6, 11, 17, 19, 25, 29, 32, 35, 38, 41, 43 E=13
4	Страх самовираження	27, 31, 34, 37, 40, 45 E=6
5	Страх ситуації перевірки знань	2, 7, 12, 16, 21, 26 E=6
6	Страх не відповідати очікуванням оточуючих	3, 8, 13, 17, 22 E=5
7	Низька фізіологічна опірність стресу	9, 14, 18, 23, 28 E=5
8	Проблеми і страхи у стосунках з вчителями	2, 6, 11, 32, 35, 41, 44, 47 E=8

Інтерпретація результатів. При обробці результатів виділяють питання, відповіді на які не збігаються з ключем тесту. Наприклад, на 58-е питання дитина відповіла «+», в той час як в ключі цьому питанню відповідає «-». Відповіді, що не збігаються з ключем – прояви тривожності. При обробці підраховується:

1. Загальна кількість розбіжностей по всьому тексту. Якщо вона більша 50%, можна говорити про підвищену тривожність дитини, якщо більша 75% від загальної кількості питань тесту – про високу тривожність.

2. Кількість збігів по кожному із вісьми факторів тривожності, що виділяються в тесті. Рівень тривожності визначається так само, як у першому випадку. Аналізується загальний внутрішній емоційний стан школяра, який визначається наявністю тих чи інших тривожних синдромів (факторів) та їх кількістю. Кожен фактор має свою змістовну характеристику.

4. Проективна методика «Дерево»

Обладнання: Робочий аркуш (Рис. 1).

Інструкція: Діти, уважно розгляньте це дерево. Ви бачите на ньому і поряд з ним безліч чоловічків. У кожного з них різний настрій і вони займають різне

положення. Візьміть червоний фломастер і обведіть того чоловічка, що нагадує вам себе, схожий на вас, ваш настрій у новому місті, в новій школі і ваше положення. Ми перевіримо, наскільки ви уважні. Зверніть увагу, що кожна гілка дерева може відповідати вашим досягненням і успіхам. Тепер візьміть зелений фломастер і обведіть того чоловічка, яким ви хотіли б бути і на чиєму місці ви хотіли б знаходитися.

Інтерпретація результатів виконання проєктивної методики «Дерево» проводиться нами виходячи з того, які позиції вибирає даний учень, з положенням якого чоловічка ототожнює своє реальне і ідеальне положення, чи є між ними різниця.

Вибір позиції № 1, 3, 6, 7 характеризує установку на подолання перешкод;

№ 2, 19, 18, 11, 12 – товарищів, дружню підтримку;

№ 4 – стійкість положення (бажання досягати успіхів, не долаючи труднощів);

№ 5 – стомлюваність, загальна слабкість, невеликий запас сил, сором'язливість;

№ 9 – мотивація на розваги;

№ 13, 21 – відстороненість, замкнутість, тривожність;

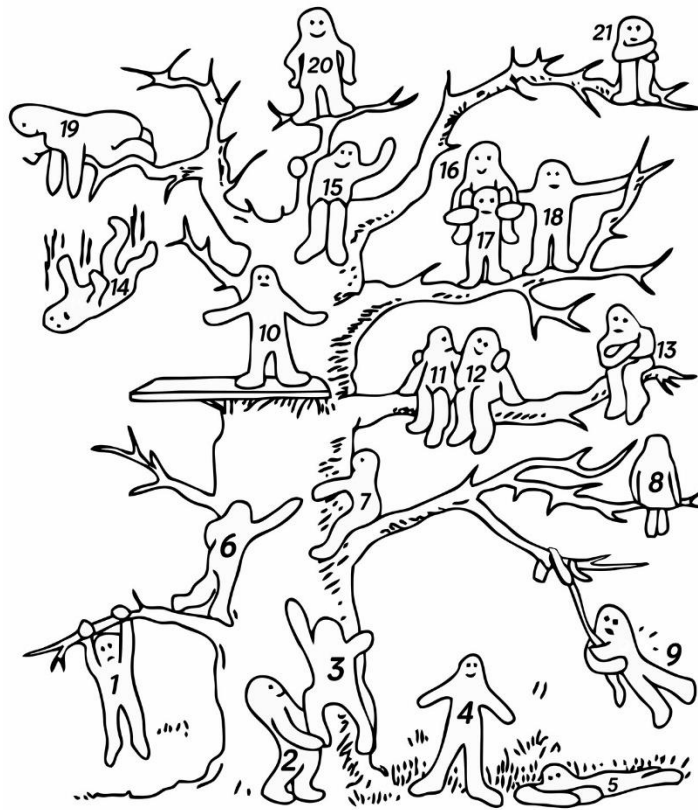
№ 8 характеризує відстороненість від навчального процесу, замкнутість у собі;

№ 10, 15 – комфортний стан, нормальна адаптація;

№ 14 – кризовий стан, «падіння у прірву»;

Позицію №20 часто вибирають як перспективу учні з завищеною самооцінкою й установкою на лідерство.

Слід зауважити, що позицію № 16 не завжди розуміють як позицію «чоловічка, який несе на собі чоловічка № 17», а схильні бачити в ній людину, яку підтримує і обіймає чоловічок під №17.

14. РУХЛИВІ ІГРИ ТА ВПРАВИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕРЕРВ

«Злови сигнал»

Учні вільно рухаються по класу або майданчику (йдуть, бігають, стрибають). Учитель дає сигнали: плескання в долоні, свисток або слово. На кожен сигнал діти мають виконати певну дію: присісти, підстрибнути, завмерти тощо. Той, хто помилився або не встиг відреагувати, виконує додаткову вправу (наприклад, 5 стрибків).

«Хто уважний?»

Діти стають у коло. Учитель називає різні дії: «плесніть», «підніміть руки», «стрибніть». Але виконувати потрібно лише тоді, коли перед командою є слово «будь ласка». Хто помилився – робить веселу вправу.

«Передай рух»

Діти стають у колону. Перший учень придумує простий рух (наприклад, оберт руками) і показує другому, той передає третьому і так далі. Останній демонструє рух уголос. Потім порівнюють із початковим варіантом.

«Швидкі ноги»

На підлозі позначаються «острівці» (аркуші паперу або обручі). Поки грає музика, діти рухаються між ними. Коли музика зупиняється, потрібно швидко стати на «острівець». Кожного разу один «острівець» прибирається.

«Рухливий ланцюжок»

Учні стають один за одним, тримаючись за плечі. Перший учень – «ведучий» – задає рух (кроки, повороти, присідання), а всі повторюють, не розриваючи «ланцюг». Через певний час ведучий змінюється.

«Ехо-рухи»

Учитель показує серію рухів (наприклад: плескання – стрибок – оберт), а діти повторюють їх як «ехо». Поступово кількість рухів збільшується.

«Веселі переешкоди»

На підлозі створюється невелика «смуга перешкод»: переступити через предмет, пройти по лінії, обійти стілець. Діти по черзі проходять маршрут. Можна виконувати на швидкість або точність.

«Хто швидше змінить місце?»

Діти сидять або стоять на визначених місцях. За сигналом учителя (наприклад: «помінялися місцями ті, хто любить малювати») учні повинні швидко знайти нове місце.

«Дзеркало»

Учні працюють у парах. Один показує рухи, інший – «дзеркало» – точно їх повторює. Через певний час ролі змінюються.

«Стрибки за командою»

Учитель називає числа (наприклад, 3, 5, 2), а діти повинні виконати відповідну кількість стрибків. Можна ускладнити – додати різні типи рухів (стрибки, присідання, оберти).

«Живі фігури»

Учні вільно рухаються по класу або майданчику. За сигналом учителя (плескання або слово «Стоп!») вони повинні швидко «перетворитися» на задану фігуру або образ: дерево, зірку, тварину, букву тощо. Можна ускладнити – виконувати завдання в парах або малих групах. Гра сприяє розвитку уяви, координації рухів і швидкості реакції.

«Передай енергію»

Діти стають у коло. Один учень починає гру – передає «енергію» сусідові у вигляді руху (наприклад, плескання, жест руками, поворот). Наступний має швидко повторити рух і передати інший далі. Якщо хтось затримується або помиляється, виконує коротку рухову вправу. Гра розвиває увагу, швидкість мислення та командну взаємодію.

ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛА

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної А. Є. Артюхова І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.

2. Академічне письмо: лінгвокультурологічний підхід: навч. посіб. / О. Семенов, О. Фаст. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2015. 221 с.

3. Активності для учнів та учениць у бомбосховищах : порадник для вчителів. Київ, 2022. 24 с. URL: <https://spilnoteka.org/poradnyk-dlya-vchyteliv-aktyvnosti-dlya-uchniv-ta-uchenycz-u-bomboshovyshhah-shkil/>

4. Бадер С. О. Лепбук як інноваційний спосіб організації навчальної діяльності в початковій школі. *Академічні візії*, 2021. Вип. 1. С. 3–14.
5. Баклицька О. П., Баклицький І. О., Сірко Р. І., Слободяник В. І. Психодіагностика. Психологічний практикум: навч. посібн. Львів : СПОЛОМ, 2015. 464 с.
6. Бібліографічне посилання (загальні правила складання) відповідно до ДСТУ 8302:2015, запровадженого в дію в Україні 01.07.2016 : метод. рек. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. С. В. Карпенко ; відп. за вип. О. М. Штангей. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 19 с.
7. Бойчук П., Пуш О., Антонюк Н. Дидактичний аспект професійно-практичної підготовки майбутніх учителів початкової школи в умовах сучасних освітніх реформ. *Acta Paedagogica Volyniensis*. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2025 №3, С. 31–37.
8. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: навч/ посіб. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
9. Василенко О. М. Соціально-педагогічні умови адаптації молодших школярів з особливими освітніми потребами до навчання в загальноосвітній школі. *Теоретико-методологічні засади впровадження інклюзії в закладах освіти*: монографія. Київ : Університет «Україна», 2019. С. 419–460.
10. Васильєва О. В. Методологія психологічного дослідження: навч. посіб. Київ : КНТ, 2020. 256 с.
11. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М. Методологія та методика наукового дослідження: підруч. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 336 с.
12. Давіденко М. В. Адаптація дітей з синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю до навчання у початковій школі. *Актуальні питання корекційної та інклюзивної освіти*: зб. наук. пр.. Харків: ХНПУ, 2020. С. 94–99.
13. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Організація та методологія наукових досліджень : навч. посіб. Харків : Право, 2017. 448 с.
14. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
15. Етичний кодекс ученого України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09>
16. Європейський кодекс академічної доброчесності. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://nrat.ukrintei.ua/yevropejskyj-kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti/>
17. Зайченко І. В. Педагогіка: навч. посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. 3-ге вид. Київ: Ліра-К, 2016. 608 с.
18. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
19. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
20. Зарицька В. В., Лапа В. М. Психологія комунікативної толерантності в умовах інклюзивного навчання: монограф. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2025. 210 с.

21. Засєкіна Л. В., Козігора М. А. Крос-культурна адаптація та стандартизація шкали симптомів моральної травми. *Психологічні перспективи: наук. зб.* Луцьк. 2022. Вип. 39. С. 139–152.
22. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році. URL: <https://surl.lt/fsnxdy>
23. Кисла О. Ф., Кулажко М. А. Особливості адаптації дітей молодшого шкільного віку до умов освітньо-виховного простору. *Інноваційна педагогіка.* 2019. Вип.15. Т.1. С. 101–104.
24. Ковальчук В.А. Педагогіка партнерства у професійній діяльності вчителя: навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2023. 100 с.
25. Кодекс академічної доброчесності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. URL: <https://naqa.gov.ua/wpcontent/uploads/2019/07/Кодекс-академічноїдоброчесності.pdf>
26. Козігора М. А., Ярощук Н. П. Особливості проявів симптомів моральної травми в професійній діяльності педагога: емпіричне дослідження. *Наукові записки. Серія: Психологія: наук. журн.* Кропивницький: Видавничий дім «Гельветика», 2025. Вип. 2(8). С. 85–93.
27. Котик Т. М. Нова українська школа : теорія і практика формування емоційного інтелекту в учнів початкової школи : навчально-методичний посібник для вчителів початкової школи. Тернопіль : Астон, 2020. 192 с.
28. Кравець Н. П. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / укл. Н. П. Кравець ; Міністерство освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. [3-тє вид., випр. і доп.]. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2020. 74 с.
29. Лалак Н., Бурч І. Навчально-дослідницька діяльність молодших школярів: теоретичний аспект. *Молодь і ринок*, 2018. Вип. 3 (158). С. 54–63.
30. Лупаренко Л. А. Електронні відкриті журнальні системи в науково-педагогічних дослідженнях: навч.-метод. посіб. / за наук. ред. проф. О. М. Спіріна. Київ: Компринт, 2019. 311 с.
31. Мартін А. М. Дослідницька діяльність як спосіб стимулювання пізнавальної активності молодших школярів. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 2022. Вип. 204. С. 201–204.
32. Методика та організація наукових досліджень з психології: навч. посіб. / укл.: В. Й. Бочелюк, В. В. Нечипоренко, О. Л. Позднякова, Н. Є. Завацька, Ю. А. Завацький, І. Є. Жигаренко, В. Ю. Завацький. Київ : КНТ, 2024. 384 с.
33. Методичні рекомендації до проведення педагогічної практики на пряму підготовки 5.01010201 «Початкова освіта» / упоряд. Л. М. Прокопів, С. Ю. Довбенко, О. М. Сидорук. Івано-Франківський коледж ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2015. 224 с.
34. Методологія наукових досліджень : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. Харків : Право, 2019. 368 с.

35. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.

36. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.

37. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах: метод. реком. / автори-укладачі: О. Боженко, Ю. Корян, М. Федорець; редколегія: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузева, Я. Є. Сошинська, О. М. Бруй. Київ : УБА, 2016. 117 с.

38. Нова українська школа: освітній простір учня початкової школи: навчально-методичний посібник / А. Д. Цимбалару. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2020. 160 с.

39. Нова українська школа: poradnik dla vchitelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

40. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: Підручник, Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. 500 с.

41. Перелік типових документів, що створюються в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, інших установ, підприємств та організацій, із зазначенням строків зберігання документів, затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 12.04.2012 р. № 578/5 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства юстиції № 400/5 від 07.03.2013). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0571-12#Text>

42. Поліщук С. А. Методичний довідник з психодіагностики: навч.-метод. посіб. Суми : ТОВ «ВТД «Університетська книга», 2023. 440 с.

43. Положення про виконання курсових робіт у Комунальному закладі вищої освіти «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради. URL: <https://surl.lu/hrfjqh>

44. Положення про практичну підготовку здобувачів вищої/фахової передвищої освіти Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради URL: <https://lpc.in.ua/wp-content/uploads/2024/10/polozhennia-pro-praktynu-pidhoovku.pdf>

45. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затверджене наказом Міністерства освіти України від 8 квітня 1993 р. № 93. ЗНД. Київ, 1993. №173. 24 с.

46. Положення про систему виявлення та запобігання академічному плагіату у Комунальному закладі вищої освіти «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради. URL: <https://surl.li/eqtpdh>

47. Про вищу освіту: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

48. Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків видів навчальної, методичної, інноваційної, наукової, організаційної роботи та іншої педагогічної діяльності педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти: наказ Міністерства освіти і

49. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchitelya-pochatkovih-klasiv-vchitelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i-vchitelya-z-pochatkovoyi-osviti>

50. Сидоренко В.. Методологія і методи наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Біла Церква: БІНПО, 2024. 150 с.

51. Спирін О. М., Новицька Т. Л., Яцишин А. В. Електронна бібліотека як джерело статистичних даних для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень. *Інформаційні технології в освіті*. 2018. Вип. 2 (35). С. 7–26.

52. Туриніна О. Л. Методологія та методи психологічного дослідження: навч.- метод. посіб. Київ : ДП «Вид. дім “Персонал”», 2018. 206 с.

53. Швець Ф. Методологія та організація наукових досліджень. Рівне: НУВГП, 2017. 151 с.

54. Шліхта Н., Шліхта І. Основи академічного письма: Методичні рекомендації та програма курсу. Київ, 2016. 61 с.

55. Ярошенко, С. В. Кількісні та якісні методи в психологічному дослідженні: навч. посіб. Київ: Наукова думка, 2021. 264 с.